

EĞİTİM-SİYASAL EĞİLİM İLİŞKİSİ: MERSİN ÖRNEĞİ

Cemal ALTAN*

Özet

Eğitim, bireylerin siyasal bilinç düzeylerini arttırarak, onların siyasal tercihlerini oluşturmalarına katkıda bulunur. Böylece eğitim, hem bireylerin siyasete daha aktif katılımını sağlayan etkenlerden biri olurken, hem de bireylerin siyasal görüşlerinin oluşmasında çok önemli görevler üstlenmektedir. Bu nedenle de bireylerin eğitim seviyeleri yükseldikçe, siyasal tercihlerinde değişiklikler ortaya çıkabilmektedir. Yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunda, eğitim seviyesi düşükken bireylerin, oy verme davranışı hariç, siyasete daha az katıldıkları ve daha çok muhafazakar ve sağ partileri destekledikleri, bireylerin eğitim seviyelerinin yükselmesiyle bu defa hem siyasete daha yoğun katıldıkları ve hem de tercih değiştirerek, daha çok sol ve sosyal demokrat partilere oy verdikleri görülmektedir. Mersin ölçeğinde yaptığımız çalışmada da bu anlatılanlara uygun bir sonucun çıktığını söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Siyasal Katılma, Siyasal Eğilim, Siyasal Davranış, Oy Verme Davranışı

The Relationship Between Education And Political Participation : In Case Of Mersin

Abstract

Education has been considered as one of the significant factors that has effects on political activities of individual, such as informing them about political issues, developing their political consciousness, increasing their political participation and forming/changing their political preferences. Most of the researches carried out concerning the relationship have found and argued that individuals with low levels of education, except voting behavior, participates politics less and support mostly conservative and right-wing political parties. The raise of the educational levels on the other hand increases their political participation and changes their political preferences, and then they vote for left and social democratic parties. The research carried out in the case of Mersin in this study has confirmed the similar findings concerning the relationship between education and voting behavior motioned above.

Key Words: Education, Political Participation, Political preference, Political Behavior, Voting Behavior

GİRİŞ

Siyasete ilgi ve siyasal eğilim konuları toplumların yapısına göre farklılıklar gösterir. Değişik sosyo-ekonomik koşullarda yetişen insanlar, birbirlerinden farklı siyasal tutum ve davranışlarda bulunurlar. Bunda, toplumsal faktörlerin etkili olduğu söylenebilir (Yeşilorman,2006:1). Siyasal tutum ve

* Yrd. Doç. Dr., Mersin Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü, Mersin.

davranışlar üzerinde etkili olan çok sayıda toplumsal faktörden bahsetmek mümkündür. Toplumsal faktörlerin etkili olduğu bu siyasal ilgi ve eğilime “siyasal katılma” denir. Siyasal katılım konusunda yapılmış çok farklı tanımlamalar vardır. Bunlardan biri de Özbudun’un yaptığı tanımdır. Bu tanıma göre; ”Vatandaşların, merkezi ya da yöresel devlet organlarının personelini yahut kararlarını etkilemek üzere kendilerince ya da başkalarınca tasarlanmış, hukuki veya hukuk dışı, başarılı veya başarısız eylemlere girişmeleri” siyasal katılım olarak değerlendirilir (Özbudun,1975:4). 1960’lı yıllarla birlikte başlayan modernleşme çabaları sonucunda, modernleşmenin göstergesi olarak bilinen kentleşme, eğitim, meslek, sosyo-ekonomik durum, kitle iletişim araçlarının kullanımının yoğunlaşması gibi genel nedenlerin yanında, cinsiyet ve yaş gibi bireysel faktörlerin de katılım üzerindeki etkisinin büyük olduğu söylenebilir (Kalaycıoğlu,1983:27). Bunların yanında toplumun yapısı, bireyin toplum içindeki konumu, siyasal sistemin özgürlükçü olup olmaması v.b. çok sayıda başka nedenler de siyasal katılımı etkileyen faktörlerdir (Öz,1992:43). Yine, özellikle sosyalist veya sosyal demokrat bakış açısıyla değerlendirme yapan bazı akademisyenler, siyasal katılmada özellikle de oy vermede sınıf ayrımının da etkili olduğunu vurgulamaktadırlar. Hatta biraz daha ileri giderek hiçbir kapitalist demokratik ülkede, genel seçimlerde oy verme davranışında, toplumsal sınıf farklılığının etkisinin göz ardı edilemeyeceğini ileri sürmektedirler (Manza vd.,1995:158).

Bu sayılan faktörlerden önemli olanlarından biri de eğitimidir. Eğitimin siyasal katılım üzerindeki etkisi yadsınamaz kadar çoktur.

Eğitim, aslında çok farklı şekilde tanımlanabilecek bir kavram olmasına karşın, bütün tanımlardan çıkarılabilecek ortak bir özellikten bahsedilebilir. Bu ortak yön, eğitimin bireysel davranışlarda değişiklikler yarattığı ve çoğunlukla da bireyi geliştirdiği, bireye çeşitli donanımlar yükleyerek zenginleştirdiği gerçeğidir. Bireyin kendini geliştirmesi, toplumla bütünleşmesini sağlayacak, toplum da karşılığında bireyin kendini geliştirmesi için uygun ortam yaratacaktır (Ergun,2006:236). Kendini geliştirme olanağını bulan birey, edindiği eğitim birikimiyle siyasal anlamda da kendini geliştirecek ve siyasal davranışlarında daha ussal ve tutarlı olabilecektir. “Klâsik olarak eğitimin iki fonksiyonundan bahsedilmektedir; eğitim, hem toplumun kültürel değerlerini hiç bozmadan genç kuşaklara benimsetecek, böylece toplumun bozulmadan sürekliliğini sağlayacak; hem de toplumun geleceğini güven altına almak için eleştirci, yaratıcı, yeni keşif ve buluşlar yapmaya, toplumsal değişmeyi sağlamaya çalışan kuşaklar yetiştirecektir” (Ergün,2008:121).

Eğitimin siyasal anlamda en önemli işlevi, siyasal sosyalleşmeyi sağlamasıdır (Turan,1976:57). Birey, eğitim yoluyla ülkenin siyasal yapısını, bu yapının işleyişini öğrenir ve bu nedenle de siyasete daha fazla katılır. Bireyin siyasal kültürü birçok aşamadan geçilerek oluşur. Siyasal kültürün oluşmasında ilk aşama; ailenin bireyi siyasal yapı hakkında bilgilendirmesi ve bireyin siyasal sistemle bütünleşmesini sağlamasıdır. Aile açık işlev olarak bireyin ihtiyaçlarını karşılar,ken,

gizli işlevleri düzeyinde de bireye ulusal siyasal kültürü aşlamaktadır (Çam,1998:286).

Bireyin siyasal sosyalleşmesini sağlayan ikinci etken okuldur. Okul, üç açıdan çocuğu etkilemektedir. Öncelikle ders kitaplarında siyasal mesajların (özellikle, tarih, edebiyat derslerinde) sürekli işlenmesi, bireyi siyasal kültür konusunda bilinçlendirmektedir. İkincisi, arkadaş çevresi de çocuğun siyasal kültürünün oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Üçüncü olarak da çocuğun okulda yürüttüğü sosyal ve kültürel faaliyetler (çeşitli faaliyet kollarında yer alması, müzik, resim veya spor takımlarında yer alması v.b), bireyin siyasal kültürünün oluşmasına etkide bulunur.

Son olarak da bireyin okul sonrasında girdiği yeni gruplar ve statü değişiklikleri de bireyin siyasal kültürünün oluşmasında etkili olmaktadır. Askere gitme, işe girme, evlenme, coğrafi yer değiştirme, meslekte başarı v.b. etkenler bireyin siyasal birikimini arttırmakta, bu da bireyin siyasete ilgisini büyük oranda etkilemektedir (Çam,1998:287).

Siyasete katılım dediğimiz, bireylerin siyasal sisteme ilgili duyması ve siyasal yaşama dahil olarak siyasal kararlara etkide bulunmasıdır. Vatandaşların siyasal sistem karşısında tutum ve davranışları siyasal katılım olarak nitelendirilir (Kapani,1997:48). Siyasal sistem karşısındaki bu davranış, bireyin basit bir merakından başlayıp, yoğun kitlesel protestolara kadar varan karmaşık davranış biçimlerinin tümünü ifade eder (Öztekin,2007:229). Ayrıca, siyasal katılımın bir yönü de siyasal katılıma aracılık eden birimlerin varlığı ve bu birimlerin katılımı kolaylaştırmasıdır. Örneğin katılım, siyasal partiler, parlamento, hükümet benzeri kamu örgütleri aracılığıyla sağlandığı gibi sendikalar, meslek örgütleri gibi sivil toplum örgütleri aracılığıyla da sağlanabilir (Sezen,1994:52).

Bireyin siyasete katılımı katılımın yoğunluğu açısından üç düzeyde gerçekleşmektedir: Biri siyasete katılmamadır. Yani bireyin siyasal bilinç düzeyinin düşük olmasından tutun, bireyin siyasete küsmesine ve kendini sistemin dışında hissetmesine kadar varan çok sayıda nedenle birey, siyasete ilgi duymayabilir. Bu ilgisizlik, bireyin siyasete katılımını da azaltır. İkincisi; Yalnızca seçimlere katılma. Burada da birey seçimden seçime oyunu kullanmaya gider, ancak diğer zamanlarda siyasete ilgi göstermez. Hiç katılmamaya göre biraz daha fazla siyasi ilgiyi ifade eder ancak yetersiz kalır. Üçüncü olarak da, bireyin siyasal olayları izlemesi ve siyasal konuşmaları dinlemesinden, bir sonraki aşama olan siyasal partilere üye olma ve siyasal eylemlere katılmaya kadar varan geniş bir yelpazede siyasal davranışlarda bulunmasıdır (Çam,1998:280). Buna benzer bir başka sınıflandırmayı da Milbrath, yapmaktadır. Milbrath, siyasal katılma eylemini yoğunluk derecesini göz önüne alarak aşağıdaki çizelgede hiyerarşik olarak sıralamıştır.

Tablo 1. Siyasal Katılmanın Boyutları

Gözlemci Eylemler	-- Siyasal uyarılara açık olma
	-- Oy Kullanma
	-- Tartışmalara girme
	-- Başkalarını belirli bir yönde oy kullanmaya ikna etme
	-- Rozet takma
Aracı Eylemler	-- Siyasal Bir Liderle İlişki Kurma
	-- Bir partiye ya da adaya parasal yardım yapma
	-- Siyasal bir mitinge katılma
Siyasal Mücadeleye Yönelik Eylemler	-- Seçim kampanyasında çalışma
	-- Faal parti üyeliği yapma
	-- Strateji tayin toplantılarına katılma
	-- Siyasal fonlar toplamaya çalışma
	-- Siyasal bir mevki için aday olma
	-- Siyasal bir mevki sahibi olma

Kaynak:Milbarth,1965:18

Bu çizelgenin Esat Çam tarafından yapılan sınıflandırmadan en önemli farkı, siyasete katılmamayı, bir siyasete katılma düzeyi olarak görmemesidir.

Çizelge 1’den de izlenebileceği gibi siyasete katılımın en az yoğun olan türü siyasal uyarılara açık olmak, en yoğun olan türü de herhangi bir partinin milletvekili olma ya da partinin merkez ya da taşra teşkilatlarında siyasal bir mevki sahibi olmaktır.

Siyasal katılımıla ilgili bir başka önemli konu da siyasete katılan bireylerin yukarıda saydığımız siyasete katılmayı etkileyen faktörlere göre gösterdikleri siyasal eğilimleridir. Bir başka deyişle bireylerin kişisel özellikleri, toplumun yapısı ve siyasal sistemin katılımı kolaylaştıran bir yapıda olup olmaması, aynı zamanda bireyleri, oy verecekleri partiler açısından çok yakından etkileyecektir. Bireylerin hangi siyasal görüşte oldukları ya da hangi siyasal partilere oy verecekleri konusu siyasal katılımın yönü olarak adlandırılır. Bu anlamda, yukarıda saydığımız faktörlerin hangisinin insanları siyasal görüşleri konusunda ne kadar ve hangi yönde etkilediği konusu da önem kazanmaktadır.

Bu çalışmada, diğer toplumsal ve psikolojik faktörlerle birlikte eğitimin bireylerin siyasal tercihleri üzerindeki etkileri araştırılacaktır. Bireylerin eğitim düzeyleri yükseldikçe siyasal tercihlerinde de değişimin yaşandığı varsayımıyla hareket edilerek yapılacak bu çalışmada, Mersin’de 2007 yılında yapılan bir anket sonucunda elde edilen veriler değerlendirilerek, eğitim-siyasal eğilim ilişkisi ortaya konmaya çalışılacaktır.

I.SİYASETE KATILIMI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

“Bireyler bir siyasal sistemin sınırları içinde anlam kazanmalarına rağmen, siyasal hayatla eşit şekilde ilgilenmezler. Bazı insanlar siyasete karşı kayıtsızdırlar, bazıları ise aktif olarak katılırlar” (Dahl,1969:77). Bireylerin siyasete kayıtsızlığını ya da aktif katılımını belirleyen çok sayıda faktör vardır. Bireylerin siyasete karşı

tutumlarını belirleyen bu çok sayıdaki faktör, toplumsal, kişisel ve siyasal faktörler olarak sınıflandırılabilir.

A. Toplumsal Faktörler

Siyasete katılmanın yoğunluğu, toplumun modern olup olmasına göre farklılık gösterir. Modern toplumlarda eğitim seviyesinin yüksekliği, bireylerin toplumsal sorumluluk bilincini daha fazla taşıması, katılımın önünde engellerin olmaması v.b. çok sayıda neden, siyasete katılımın yoğunluğunu arttırmaktadır. Özbudun, modernleşme ile katılım arasında dört önemli ilişki olduğunu vurgulamaktadır. Bunlardan birincisi, modernleşmenin sosyal farklılaşma ve gruplaşmalar yaratarak, katılımın doğasını etkilemesidir. İkincisi, medya, sosyo-kültürel ve siyasal faaliyetler, siyasal gruplaşmalar gibi etkenlerin katılım güdüsünü arttırmasıdır. Üçüncü olarak, aile, komşuluk, akrabalık bağı gibi değerlerin zayıflaması, bunların yerine sınıf farklılığına dayalı bağlılığın gelişmesinin katılımın temelini değiştirmesi, son olarak da, modernleşmenin sağladığı maddi imkanların katılım oranını arttırmasıdır (Özbudun,1976:4).

Sanayileşmeyle yeni iş alanlarının ortaya çıkması ve uzmanlaşmanın kompleks hale gelmesi, yeni sosyal grupların oluşmasına neden olmuştur. Oluşan bu sosyal gruplar, kendilerini daha rahat ifade edebilmek için örgütlenme yoluna gitmişlerdir. Yine bu dönemde kadınlar, çevreciler, dini cemaatler v.b. örgütlenmelerini arttırmışlardır (Narlı vd.,1999:177). Sarıbay, bunlara çağdaş sosyal hareketler demektedir ve bu hareketleri, kentlerdeki azınlık grupları, çevreci hareketler, kadınların oluşturduğu hareketler, barış hareketi, gençlik ve öğrenci hareketleri, şeklinde beş sınıfa ayırmaktadır (Sarıbay,1994:118).

Siyasete katılmayı etkileyen bir diğer toplumsal faktör aile yapısıdır. Modern toplumların aile biçimi olan çekirdek ailelerde, siyasete katılım daha özgür bir şekilde sağlandığı için, bu ailelerde yetişen bireylerin siyasete ilgileri de çok olmaktadır. Buna karşın, geleneksel geniş ataerkil ailelerde ise, hala otoriter bir yapı sürdürüldüğü için, bu tür ailelerde yetişen bireyler, özgür bir şekilde hareket edememektedirler. Bireyler, siyasete ancak aile büyüklerinin istediği oranda katılabilmektedirler. Bu da bireylerin siyasete olan ilgilerini büyük oranda azaltmaktadır (Alkan vd.,1984:32).

Din, siyasete katılmayı belirleyen bir diğer faktördür. Din bir taraftan toplumsal ve ekonomik koşullara yön verirken, aynı zamanda çoğu toplumda siyasal değerler de din tarafından şekillenmektedir (Yücekök,1997:14). Dini değerler, motifler, ve simgeler bireyleri siyasete katılma konusunda teşvik eden faktörler demetini oluşturmaktadır (Çaha vd.,1996:213).

B. Kişisel Faktörler

Siyasal katılma, bireylerin kişisel özelliklerine, (cinsiyetine ve yaşına) göre farklılıklar gösterebilir.

Bireylerin cinsiyet farklılığı onların siyaset hakkındaki bilgilerinin düzeyini etkilemektedir. Özellikle de modern olmayan toplumlarda, kadınların hala kendi özel iradeleriyle siyasal tercihlerini yapamaması, kadınların erkeklere göre siyasete

daha az katılmasına neden olmaktadır. Ancak katılımın yoğunluğu toplumdan topluma değişiklik göstermektedir. Toplumun modern olup olmaması, yine kadının evli ya da bekar olması, eğitim düzeyi, yaşı da onun katılımını etkilemektedir (Kışlalı, 1996:156). Evli kadınlar, aile sorumluluğu taşıdıkları için, bekar kadınlara göre daha çok siyasetle ilgilenirler. Örneğin İlhan Tekeli'nin 1973 seçimleri üzerinde İstanbul'da yaptığı bir araştırmada, kadınların sandık başına gitme eğiliminin erkeklerinkinden %13.5 daha düşük olduğu görülmüştür. Yine aynı araştırmaya göre, evli kadınlarda oy verme %58.7 oranındayken, dullarda bu oran %38.9, bekarlarda ise, %37 olmuştur (Tekeli, 1982). Ancak bütün bu özellikler, kadının toplumsal statüsüyle, dolayısıyla da toplumun yapısıyla birlikte ele alındığında anlam kazanır. Kışlalı, Fransız kadınlarının siyasal tutumları üzerinde bir araştırma yapmış olan Mattei Dogan ve Jacques Narbonne'nin şu görüşleri savunduklarını aktarmaktadır: "Araştırmamızın hiçbir anında, kadınların ve erkeklerin, içinde yaşadıkları toplumsal koşullardan bağımsız olarak, yalnızca cinsiyetlerine bağlı tutumlarına rastlamadık. Kadınlar ve erkekler, her şeyden önce, kadın ve erkek konumlarında bulunan insanlardır. O konumların ise, cinsiyetle ilgili biyolojik özelliklerden kaynaklandığını hiçbir şey kanıtlamıyor. Siyasal tutumları açıklayabilmek için, her cinse özgü ruhsal-toplumsal ortamı göz önüne almak gerekir" (Kışlalı, 1996:163). Tabi ki, kadınların sırf biyolojik özelliklerinden dolayı siyasete daha az katıldıklarını söylemek, diğer toplumsal etkenleri göz ardı etmek bizi yanıltır.

Siyasal katılmayı belirleyen bir diğer kişisel etken de yaş faktörüdür. Hemen hemen bütün toplumlarda 16-20 yaş grubundaki gençler, siyasete diğer yaş gruplarına oranla daha az katılırlar. Bu yaştaki gençler, normlara ve örgütlere ilgisizdirler (Yücekök, 1987:28). Bunun en temel nedenlerinden biri, bu yaş grubundaki gençlerin "göçebe" bir yaşam sürmeleridir. Gençler, eğitim amacıyla, askerlik nedeniyle, iş arama kaygısıyla v.b. çok sayıda nedenle sürekli yer değiştirmektedirler. Bir başka neden de bu yaş grubundaki gençlerin önemli bir kısmının henüz bekar olması ve bu nedenle de koruyacakları bir mülkleri ve çıkarlarının olmamasıdır. Tabi ki hangi yaşta olursa olsun bekar olmak başlı başına siyasete katılmayı zayıflatan bir etkidir. Bu yaş grubunda bekar oranı yüksek olduğu için, bunların siyasete ilgisi de azdır.

Siyasal katılmanın en yoğun olduğu yaş grubu 25-45 yaş grubudur. Orta yaş grubu olarak niteleyebileceğimiz bu grupta olan bireyler, genellikle yerleşik bir yaşam sürmeye başlamış, toplumsal bir rol edinmiş ve bir meslek mensubu olmuşlardır (Kışlalı, 1995:186). "İlerleyen yaş ile birlikte, bireyin siyasal tercihleri yerine oturmakta ve etkilenebilirliği azalmaktadır. Dolayısıyla, yaş ilerledikçe siyasal katılma da artar" (Çukurçayır, 2000:80). Bu yaş grubundaki bireylerin dünya görüşleri, hayata ve topluma, toplumsal ve siyasal olaylara bakışları daha netleşmiş ve berraklaşmıştır. Yine bu yaş grubundakiler, gerek bireysel, gerekse de örgütsel olarak birçok çıkarlarının bulunduğu ve bu çıkarlarının siyasete katılma ile korunup savunulabileceğinin bilincindedir.

45-65 yaş grubundaki insanların yaş geçtikçe siyasete ilgileri azalmaktadır. Bu yaş grubundaki insanların hayattan ve toplumdan beklentilerinin azalması, kendilerince değiştirecekleri fazla bir şeyin kalmadığına inanmaları ve fiziki güç olarak da hareket kabiliyetlerinin azalması, siyasete katılımlarının azalmasının nedenlerindendir en önemlileridir.

Buna ilişkin Taner Tatar'ın 1997 yılında yaptığı "yaş-siyasal katılım ilişkisi" anketi, yaşa göre bireylerin siyasete katılım düzeylerini ortaya koymaktadır.

Tablo 2. Yaş ve Siyasal Katılım Faaliyetleri İlişkisi

Yaş	Oy verme	Miting ve Topl.Kat.	Parti Yöneticiliği	Propaganda Çalışm. Katılma	Katılmayan
-- 25	36.7	28.2	1.4	30.3	3.5
26-35	39.6	24.5	1.3	32.0	2.6
36-45	40.4	23.2	0.7	34.6	1.1
46-55	39.5	23.3	1.2	36.0	-
56-65	34.1	22.7	-	39.8	3.4
66+	39.4	21.2	-	39.4	-
Toplam	659	422	18	564	37

Kaynak:Tatar,Taner, (1997), Siyasal Sosyoloji, İstanbul:Turan Yayınları

Bu anketin sonuçlarına göre, özellikle oy verme davranışında en yüksek katılımın 26-55 yaşları arasında, en düşük katılımın da 56-65 yaş grubunda olduğunu görüyoruz.

C. Siyasete Katılmanın Psikolojik Boyutu

Bireylerin siyasete katılımını belirleyen etkenlerden bir diğeri de bireylerin psikolojik durumudur. Çevrelerini etkileyebildiklerini, denetleyebildiklerini düşünen kimseler her türlü toplumsal faaliyete daha çok katılma eğilimi göstermektedirler. Ayrıca, bireylerin çevresindeki insanlara güven duyması, onlarla birlikte hareket etmesini sağladığı için, bireyin siyasete katılımını arttırır. Bireylerin siyasal sistemi benimsemesi ve sistemle bütünleşmesi, kendisini sistemin bir parçası olarak görmesi, onun siyasete daha yoğun bir şekilde katılımını sağlar. Ancak yine buna karşın bireyler, hükümete ya da siyasal sisteme güvenmediklerinde, yönetimin bir çıkar grubunun elinde olduğunu düşünerek, sisteme küsmekte ve katılım göstermemektedirler (Miller,1974:964). Bunlarla birlikte, bireyin siyasete katılımını etkileyen bir diğer psikolojik faktör de değer karışıklığıdır. Bireyin sahip olduğu toplumsal değerlerle, siyasal sistemin değerleri birbiriyle ne kadar uyumluysa bireyin siyasete katılımı da o kadar yoğun olacaktır.

D. Siyasete Katılımın Sosyo-Ekonomik Boyutu

Sosyo-ekonomik etkenlerden biri, çalışmamızın da konusunu oluşturan eğitimidir. Eğitim düzeyi yükseldikçe bireylerin siyasete katılımı da buna paralel olarak artmaktadır. Bu artışın nedenleri ve yoğunluğu alan araştırmasının

anlatıldığı bölümde daha detaylı bir şekilde irdeleneceği için, burada ayrıntıya girmeyeceğiz.

Siyasete katılımı ilişkilendirebileceğimiz bir diğer sosyo-ekonomik etken, “gelir düzeyi”dir. Yapılan araştırmalar, bireylerin gelir düzeyi arttıkça siyasete de ilgilerinin arttığını göstermektedir. Sosyo-ekonomik faktörler arasında sayacağımız “meslek” faktörü de siyasal katılımın yoğunluğunu belirlemede önemli rol oynar. Örneğin avukatlar, siyasete diğer mesleklere sahip kişilerden daha fazla katılırlar. Yine mesleğin çeşitli nitelikleri de kişinin siyasete katılımını etkilemektedir. Aslında, sosyo-ekonomik faktörler başlığı altında anlattığımız bu etkenlerin tümü, bireyin toplumsal statüsünü belirleyen etkenlerdir. Bu etkenler, psikolojik etkenlerle birlikte, birbirini tamamlayıcı bir şekilde siyasal katılımın biçimini, yoğunluğunu ve yönünü biçimlendirir.

Sonuç olarak “sosyo-ekonomik statüsü yüksek kişilerin siyasal ilgi ve bilgi düzeylerinin de nisbeten yüksek olduğunu söylemek mümkündür” (Tokgöz,1978:37). Ancak yapılan bazı araştırmalar gösteriyor ki; siyasete katılımın diğer türlerinde siyasal katılma ile sosyo-ekonomik gelişmişlik arasında doğrusal bir ilişki varken, oy kullanma davranışında, sosyo-ekonomik düzey ile oy verme arasında ters bir ilişki vardır. Yani bireylerin gelir ve mesleki prestij düzeyleri arttıkça daha az oy kullanıyorlar. (Özbudun,1976:4-13).

E. Siyasete Katılımın Siyasal Boyutu

Siyasete katılımın yoğunluğunu belirleyen bir diğer etken de ülkedeki siyasal yapıdır. Bu yapının demokratik olup olmaması, orada bireylerin siyasete ilgi duyma derecelerini de belirleyecektir.

Sistemin özgür bir yapıda olup, olmaması,örgütlenmeye ilişkin yasaların örgütlenmeyi kolaylaştırıcı olup olmaması, siyasi partilerin kuruluşunun kolay olup olmaması, seçimlerde uygulanan barajın düşüklüğü ya da yüksekliği, seçim sisteminin adil sonuçlar doğuracak şekilde düzenlenip düzenlenmediği, seçimlerin yerel ya da genel olması katılımın boyutunu belirler.(Çaha vd.,1996:215). Örneğin, Hollanda’da Kasım 2006’da yapılan genel seçimlerde katılım %80’ler düzeyindeyken, 2010 yerel seçimlerinde %54 ve 2007 eyalet meclisi seçimlerinde %46 olmuştur. Aynı şekilde Fransa’da katılım 2007 genel seçimlerinin birinci turunda %84, ikinci turunda %85, 2008 yerel seçimlerinin birinci turunda %70, ikinci turunda %65 olmuştur.

Bireyin siyasete katılımını etkileyen siyasal faktörlerden bir bölümü de siyasal sistemin işleyişiyle ilgilidir. Örneğin; partiler arası rekabet, sistemdeki partilerin siyasete yaklaşımları, siyasal liderlerin kişilikleri, kamu taleplerine duyarlılık gibi konular da siyasal katılımı belirler.

II. SİYASAL KATILIMIN YÖNÜ

Siyasete katılım konusunda üzerinde durulması gereken bir başka konu da bireylerin siyasete katılırken hangi yönde siyasal tercih yaptıkları, hangi partilere hangi nedenlerle oy verdikleri konusudur. Bireylerin sosyo-ekonomik durumları, kişilik özellikleri, psikolojik durumları onların siyasal tercihlerini belirler.

Bireylerin siyasal eğilimlerini belirleyen etkenleri altı gruba ayırarak incelemek mümkündür:

A. Gelir-Siyasal Eğilim İlişkisi: Bireylerin siyasal eğilimini belirleyen en önemli faktörlerden biri bireyin gelir düzeyidir. Bireyler, gelirlerini arttırmak ya da en azından var olan düzeylerini korumak için, kendi durumlarına en uygun partileri seçme eğilimindedirler. Bu nedenle denebilir ki;

- Gelir düzeyi düşük ve sabit gelirliler bireylerin karşısına daha çok sosyal yönü ağır basan programlarla çıktıkları için, daha çok sosyalist ve sosyal demokrat partilere oy verirler.

- Orta sınıf gelire sahip olanlar, daha çok tutucu partilere oy verirler. Bu gruptakiler, yaşamlarından az da olsa memnundurlar. Bu nedenle de var olan yapının değişmesi taraftarı değillerdir. Çünkü, yeni oluşacak yapının onların yaşamını nasıl etkileyeceğini bilmemektedirler. Bu da değişim ve yenilikler konusunda onları tedirgin etmektedir.

- Gelir düzeyi yüksek insanlar, daha çok merkez partilere oy verirler. Çünkü merkez partiler, çoğunlukla liberal eğilimli partilerdir. Gelir seviyesi yüksek olan bireyler, hem serbestçi ekonomiden yararlanarak gelirlerini arttırmaya çalışmakta, hem de özgürlükçü bir ortamda daha yüksek standartlara sahip bir yaşam sürdürebilmeyi amaçlamaktadır. Onlara bu tür bir ortamı ancak merkez partiler sağlayabilir.

Ancak, gelişmiş batılı ülkelerdeki yapının aksine, Türkiye'deki durumun çok daha farklı olduğunu söyleyebiliriz. "Türkiye'de sanayileşmiş ülkelerdekine aksine, sol partiler, üst; sağ ve muhafazakar partilerin ise, alt ve nisbeten orta sosyal sınıfların partileri olarak ortaya çıktığı söylenebilir" (Sitembölükbaşı,2001:19).

B. Yerleşim Yeri-Siyasal Eğilim İlişkisi: Yerleşim biriminin kırsal ya da kentsel bölge olması ve yerleşim yerinin büyüklüğü ve küçüklüğü siyasal eğilimi etkiler. Sanayileşmiş batı toplumlarında yapılmış çalışmalar, (Örneğin bu konuda, Lester Milbrath ,(1966), Political Participation, Chicago: Rand McNally and Comp ayrıca yine Norman Nie-,B.Powel-K.Prewit ,(1969), "Social Structure and Political Participation", APSR,Vol.LXIII, No:2 çalışmalarına bakılabilir) kırsal bölgeler ve küçük yerleşim birimlerinin tutucu niteliğe sahip olmaları nedeniyle daha çok sağ partilere eğilimli olduklarını göstermektedir. Yerleşim yerleri büyüdükçe sol partilere eğilim artmaktadır.

C. Cinsiyet-Siyasal Eğilim İlişkisi: Bireylerin siyasal tercihlerine yön veren bir diğer etken de cinsiyet faktörüdür. Genel olarak kocalarıyla etkileşim içinde oy kullanan kadınların oranı yüksektir. Yapılan bir araştırmaya göre, kocaları ile aynı partiye oy veren kadınların oranı Hollanda'da %92, Norveç'te %88 ve Fransa'da %89'dur. "Gözlemler, Türkiye'de bu oranın daha yüksek olduğu varsayımını güçlendirmektedir" (Kışlalı,1996:157).

Cinsiyet konusunda bir diğer önemli bulgu da geleneksel toplum kadınlarının erkeklere göre daha muhafazakar olmalarıdır. (Lipset,1963:231). Yani bir başka anlatımla da kadınlar tercihlerinde dinsel öğelere daha fazla önem vermektedirler. Ancak kadınların eğitim seviyeleri yükseldikçe muhafazakar partilere olan eğilimlerinde azalma görülmekte, duygusallıktan kendilerini biraz daha arındırıp, rasyonel kararlar verme eğilimine giren kadınlar, bu kez daha çok merkez partilere oy vermektedirler.

D. Meslek-Siyasal Eğilim İlişkisi: Bireylerin sahip oldukları meslekler ve bu mesleklerin toplum içindeki saygınlığı, siyasal tercihler konusunda belirleyici rol oynar. Bireyler, sahibi oldukları mesleki durumlarına göre, kendilerine en yakın olduğunu düşündükleri siyasal partilere yakınlık gösterirler. Nihayetinde, bütün bireylerin amacı, çıkarlarını maksimize etmektir. Her meslek grubu, bu çıkarını farklı partilerle gerçekleştirebileceğini düşünerek siyasal tercihini şekillendirmektedir. Örneğin Amerika’da uzun yıllardan beridir işçi sınıfı, Demokrat Parti’yi desteklemekte, oyunu büyük oranda bu partiye vermektedir. İşveren kesimi ve özellikle büyük burjuvazi daha çok Cumhuriyetçileri desteklemektedirler.

Avrupa’da da yine işçi sınıfı, oylarını daha çok sol ya da sosyal demokrat partilere yönlendirirken, işveren sınıfı daha çok merkez partileri, özellikle de merkez sağ partileri desteklemektedir.

2002 yılında TÜSES tarafından yapılan “Türkiye’de Siyasi Partilerin Yandaş/Seçmen Profili” adlı çalışma, AKP’nin en çok esnaf ve zanaatkarlardan oy aldığını ortaya koymaktadır. AKP içinde en düşük oranda temsil edilen grup ise “beyaz yakalılar”dır. CHP yandaşları içinde ise en yüksek oranda temsil edilen kesim “beyaz yakalılar”, DYP içinde en çok temsil edilen kesim “küçük çiftçiler”, MHP içinde en çok temsil edilen kesim “mavi yakalılar” buna karşın en az temsil edilen kesimler de “beyaz yakalılar”, “küçük çiftçiler” ve “ev kadınları”dır (TÜSES,2003:74-80).

E. Yaş-Siyasal Eğilim İlişkisi: Kuşaklar arasında var olan tutum farklılığı, kendini siyasal tercihlerde de hissettirmekte ve oy verme davranışında bu tutum farklılığı iyice belirginleşmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar, özetle gençlerin yaşlılara oranla, genellikle daha çok değişme ve yenilik yanlısı, yaşlıların ise tutucu eğilimlere sahip olduklarını göstermektedir.

--18-25 yaş grubundaki gençler, daha çok radikal partilere destek vermektedirler,

--25-40 yaş grubundakiler, daha çok merkez partilere oy vermektedirler,

--40-60 yaş grubundakiler, gittikçe sağ partilere eğilim göstermektedirler,

--60 yaş ve üstü bireyler, daha çok muhafazakar partilere destek vermektedirler.

F. Eğitim-Siyasal Eğilim İlişkisi: Eğitim, siyasal değerlerin aktarılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle “siyasal sosyalleşme” de önemli görevler üstlenen

eğitim, bireylerin siyasal kurumlar ve siyasetin işleyişi hakkında bilgilendirilmesinde, siyasal değer yargılarının ve davranış kurallarının bireylere kazandırılmasında aracı rol oynar..

Altı yaşından sonra okula başlayan çocuk, daha önce ailesinden duygusal olarak öğrendiklerini artık bilgisel olarak da pekiştirmeye başlar. Bu yaşta gerek gazetelerden, gerek televizyonlardan, gerek internetten ve özellikle de okuldaki ilgili derslerinden sistem ve sistemdeki yöneticiler hakkında bilgi sahibi olur. Örgün eğitimle “siyasal sosyalleşme” devam eder. Okulla ilişkisi biten bireylerin siyaset konusundaki eğitimi sosyal yaşamlarında ömür boyu devam eder.

Benzer şekilde, David Easton ve Jack Dannis’in 1969 yılında yayınlanan çalışmalarında ABD’de siyasal sosyalleşme konusunda bir model geliştirmişlerdir. Bu modelde çocukların siyasallaşma süreci anlatılmaktadır. Bu süreç dört aşamalı olarak gerçekleşmektedir

1.Çocuk önce siyasal konulara duyarlı hale gelir. Bir anlamda siyasallaşır.

2.İkinci aşamada çocuk okulla birlikte sistemle ilk ilişkisini kurmaya başlar. Yani duyarlılığını artık kişiselleştirir.

3.Kişiselleştirilen otorite hakkında kesin yargılara sahip olunur. Otorite hakkında iyilik ya da kötülük gibi daha yumuşak ifadeler yerine nefret ve sevgi gibi aşkın duygular geliştirilir. Yani kişiselleştirilen otorite aynı zamanda idealleştirilir.

4.Son olarak da zamanla tanınan otorite sahibi kişi sayısı artınca birey, bunları tek tek algılamaya çalışma yerine bir bütün olarak algılama yoluna gider. Bu da zamanla sistem hakkında bilgilenme anlamına gelir. Yani bireyleşme yerine kurumlaşmaya geçilir.

Bir çok demokratik toplumda eğitim, bireylerin siyasal tercihlerinin oluşmasında çok önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Eğitim, bu ülkelerde eşitlik ve hoşgörü kültürünün oluşmasını ve bireylerin bu kültür sayesinde birbirlerine daha müsamahakar ve saygılı olmasına olanak sağlamaktadır. Örneğin; ABD’de yapılan bir araştırmada, eğitim düzeyi yükselen bireylerin bireysel özgürlüklere daha saygılı, ırkçılıktan daha uzak olduğunu göstermektedir (Turan,1986:81). Eşitlikçi, özgürlükçü olan bireyler, siyasal tercihlerini oluştururken de bu değerlere en yakın partilere destek verirler.

III. EĞİTİM-SİYASAL EĞİLİM İLİŞKİSİ: MERSİN ÖRNEĞİ

Çalışmamız, Mersin ilini örnek çalışma alanı olarak ele alıp, eğitimin siyasal tercihler üzerindeki etkisini araştırmaktadır.

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Bu çalışmada, teorik olarak eğitim düzeyinin siyasal katılmaya ve siyasal tercihlere etkisi üzerinde durulmakta ve bunu desteklemek amacıyla 2007 yılında Mersin’de 1000 kişi üzerinde yapmış olduğumuz “Gelir-Siyasal Eğilim İlişkisi” anketinin sonuçları irdelenmeye çalışılmaktadır. Aslında bu konuda bugüne kadar çok sayıda anket çalışması yapılmıştır. Ancak, özellikle Mersin ilinin kozmopolit yapısı ve bu tür bir çalışmanın Mersin ili özelinde bugüne kadar hiç yapılmamış

olması ve hızlı değişen Dünya’da siyasal alanda da ortaya çıkan değişimin niteliğini anlama nedenleriyle böyle bir çalışma yapmayı gerekli gördük. Bu çalışmada araştırmanın evrenini oluşturan Mersin kent merkezi, gelir düzeyine göre üç bölgeye ayrılmış, bu bölgelerden üçer mahalle tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenmiş ve bu toplam 9 mahalleden yine tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan 1000 kişi, çalışmanın örnekleme olarak seçilerek çalışma yürütülmüştür. Çalışmada kantitatif araştırma tekniklerinden “yüz yüze anket yöntemi” uygulanmış, daha sonra buradan elde edilen veriler bilgisayara işlenmiş ve SPSS programı kullanılarak bu veriler yüzdeler halinde sunulmuştur. Son olarak tablolar yorumlanarak, eğitimin siyasal tercihler üzerindeki etkisi ortaya konmaya çalışılmıştır.

A. Deneklerin Cinsiyet Dağılımı

Tablo 3. Deneklerin Cinsiyet Dağılımı

Cinsiyet	Sayı	Oran (%)
Kadın	388	%38.8
Erkek	612	%61.2
Toplam	1000	100

Yaptığımız çalışmada tesadüfi örnekleme yöntemi tercih edildiğinden, deneklerin 388’i kadınlardan ve 612 tanesi de erkeklerden seçilmiştir.

B. Deneklerin Yaş Grupları

Tablo 4. Deneklerin Yaş Grupları Dağılımı

Yaş	18-25	26-40	41-60	60+
Sayı	194	387	352	67
Oran(%)	19.4	38.7	35.2	6.7

Ankete cevap verenlerin %19.4’ü, 18-25 yaş grubundan; %38.7’si, 26-40 yaş grubundan; %35.2’si 41-60 yaş grubundan ve 6.7’si de 60 ve üstü yaş grubundan oluşmaktadır.

C. Deneklerin Gelir Düzeyleri Dağılımı

Tablo 5. Deneklerin Gelir Düzeyi Dağılımı

Gelir Düzeyi	0-450 YTL	450-1000 YTL	1000 YTL +	Toplam
Sayı	210	493	297	1000
Oran(%)	21	49.3	29.7	100

Çalışmamızda deneklerin %21’i 0-450 YTL gelire sahip kişilerden, %49.3’ü orta gelir grubu dediğimiz 450-1000 YTL gelire sahip bireylerden , %29.7’si de üst gelir grubu dediğimiz 1000 YTL ve üzeri gelire sahip kişilerden oluşmaktadır.

D. Deneklerin Meslek Dağılımı

Tablo 6. Deneklerin Meslek Dağılımı

Meslek	Esnaf	Çiftçi	Memur	Özelde İşçi	Kamuda İşçi	Ev Hanımı	Öğrenci	Toplam
Sayı	248	20	147	237	31	240	77	1000
Oran(%)	24.8	2.0	14.7	23.7	3.1	24.0	7.7	100

Tesadüfi yöntemle seçilen deneklerin 248'i esnaf, 20'si çiftçi, 147'si memur, 237'si özel sektörde işçi, 31 tanesi kamuda işçi, 240'ı ev hanımı ve 77 tanesi de öğrencidir.

E. Deneklerin Eğitim Düzeyleri Dağılımı

Tablo 7. Deneklerin Eğitim Düzeyi Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Okur-yazar değil	Okur-yazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Üniversite ve üstü
Sayı	42	18	277	123	295	245
Oran(%)	4.2	1.8	27.7	12.3	29.5	24.5

Mersin ili gelir düzeyine göre üç bölgeye ayrılarak yapılan ve anket uygulanacak kişilerin tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlendiği bu çalışmada, seçilen kişilerin 42 tanesi okur-yazar olmayan, 18 tanesi okur-yazar, 277 tanesi ilkokul mezunu, 123 tanesi ortaokul mezunu, 295 tanesi lise mezunu ve 245 tanesi de üniversite mezunudur.

F. Eğitim Düzeyi ile Türkiye'nin Öncelikli Sorunları İlişkisi

Tablo 8. Eğitim Düzeyi ile Türkiye'nin Öncelikli Sorunları İlişkisi

Türkiye'nin Öncelikli Sorunları	Eğitim Düzeyi			
	İlköğretim ve Öncesi (%)	Lise (%)	Üniversite (%)	Toplam (%)
İşsizlik	41,6	38,3	33,3	38,5
Demokrasi ve İnsan Hakları	27,8	25,4	29,0	27,4
Terör	11,6	17,3	18,0	14,9
Yolsuzluklar	4,7	5,1	8,6	5,8
Alevi vatandaşlara karşı ayrımcılık	4,9	4,1	1,2	3,7
Türban	4,7	4,4	1,2	3,7
Laiklik	3,1	3,4	4,3	3,5
Avrupa Birliği	0,9	1,7	2,7	1,6
Kıbrıs	0,7	0,3	0,4	0,5
Cevap Yok	0,2	-	1,2	0,4
Toplam	100	100	100	100

Ankete katılan 450 ilköğretim ve altı eğitim düzeyindeki insanların 187'si (%41.6) Türkiye'nin öncelikli sorunu olarak işsizliği görmektedirler. İşsizliği öncelikli sorun olarak görenlerin oranı, lise mezunları arasında %38.3 ve üniversite mezunları arasında da %33.3 tür. Eğitim düzeyi yükseldikçe işsizliği sorun olarak görenlerin oranı azalmaktadır. Deneklerin sorun olarak gördükleri bir

diğer önemli konu da demokrasi ve insan hakları konusudur. İlköğretim ve altı düzeyinde demokrasi ve insan hakları konusunu sorun olarak görenlerin oranı yaklaşık %28'dir. Bu oran lise mezunlarında %25 ve üniversite mezunlarında %29'dur. Demokrasi ve insan hakları konusu eğitimin bütün düzeylerinde önemli sorun olarak görülmektedir. Kayda değer bir diğer oran da terörü sorun olarak görenlerin oranıdır. Bu oran ilköğretim ve altında yaklaşık %11 iken, lise mezunlarında %17 ve üniversite mezunlarında %18'dir. Diğer bir önemli konu da türban ve laikliğin önemli bir sorun olarak görülmemesidir. Türban ve laikliğin ikisini birden sorun olarak görenlerin oranı bütün denekler içinde yaklaşık %7'dir.

İlkokul ve altı eğitim düzeyinde olan insanların önemli bir kısmı öncelikli sorun olarak, işsizliği, buna yakın olarak da demokrasi ve insan haklarını, ardından sırasıyla terör, yolsuzluk, alevi vatandaşlara karşı ayrımcılık, türban ve laiklik konusunu görmektedirler. Lise mezunları da yine birinci sorun olarak işsizliği, ardından demokrasi ve insan haklarını ondan sonra da terörü onları takiben de yolsuzluk ve türbanı önemli sorunlar olarak görmektedirler. Üniversite mezunları içinde önemli olarak görülen sorunların başında işsizlik gelmekte, diğer eğitim düzeylerinde olduğu gibi, demokrasi ve insan hakları ve terör konusu onu izlemektedir. Ancak üniversite mezunları, diğer eğitim düzeyindeki insanlardan farklı olarak bu üç önemli sorundan sonra yolsuzluk, laiklik ve Avrupa Birliği konusunu sorun olarak görmektedirler.

G. Eğitim Düzeyi ile Siyasi Tercih Nedeni İlişkisi

Tablo 9. Eğitim Düzeyi ile Siyasi Tercih Nedeni İlişkisi

Siyasi Tercih Nedenleri	Eğitim Düzeyi			
	İlköğretim ve altı (%)	Lise (%)	Üniversite (%)	Toplam (%)
Fikri Yakınlık	37,8	30,2	28,2	33,1
Aile Geleneği	12,7	9,8	8,2	10,7
Ekonomi Politikaları	9,8	11,2	4,1	8,9
Tepki olsun diye	9,8	9,8	14,6	11,6
Laikliği Savunduğu için	8,4	8,8	12,5	10,1
Lider Karizması	4,2	3,1	1,96	3,3
Türban Sorununu çözmesi için	2,0	1,7	-	1,4
AB Politikaları	1,3	1,0	1,6	1,3
Diğer	2,0	4,7	3,5	3,2
Cevap yok	12,0	19,7	20,4	16,4
Toplam	100	100	100	100

Çalışmamıza katılan deneklerin %33'den fazlası, parti tercihlerinde fikri yakınlığa önem verdiğini söylemektedir. Bunların içinde asıl dikkat çeken konu ise, ilköğretim ve altı eğitim düzeyine sahip bireylerin siyasal parti tercihlerinde diğerlerine göre fikri yakınlığa daha fazla önem vermeleridir. Üniversite mezunları içinde fikri yakınlık nedeniyle herhangi bir partiye oy verenlerin oranı %28 iken, bu oran lise mezunlarında %30 ve ilköğretim ve altı eğitime sahip olanlarda ise

oran %38'e yakındır. Siyasi parti tercihlerinde belirleyici olan bir başka etken de "aile geleneği"dir. Oy vermede aile geleneğini belirleyici olarak gören deneklerin oranı %11'e yakındır. Bunların içinde ilköğretim ve altı eğitim düzeyinde olanların oranı %13'e yakın iken, bu oran lise mezunlarında %10'a ve üniversite mezunlarında da %8'e düşmektedir. Oy verme davranışını etkileyen faktörlerden üçüncüsü de tepkisel oy kullanmadır. Bu oran bütün deneklerde %11.6'dır. Eğitim düzeyleri açısından baktığımızda; tepkisel oy kullanma oranı en yüksek %16.8 ile üniversite mezunlarındadır. Bu oran lise mezunlarında ve ilköğretim ve altı eğitim düzeyine sahip olanlarda ortalamanın altında %9.8 oranındadır. Yine bireylerin siyasi parti tercihlerini belirleyen bir diğer önemli etken de partilerin laiklik konusundaki politikalarıdır. Toplam deneklerin %10'u parti tercihinde laiklik, %8.9'u ise ekonomi konusunun belirleyici etken olduğunu söylemektedir. Türkiye'nin en önemli sorunu olarak işsizliği ve ekonomik sorunları gören toplumumuzda, bireylerin siyasi tercihlerinde ekonominin bu kadar az belirleyici olması düşündürücüdür.

Ğ. Eğitim Düzeyi-Parti Tercih ilişkisi

Tablo 10. Eğitim Düzeyi-Parti Tercih İlişkisi

Eğitim Düzeyi	Siyasi Parti Tercih								
	AKP	CHP	MHP	DTP	GP	Hiçbiri	Diğer	Cevap yok	Toplam
İlköğretim ve altı (%)	27,6	23,3	12,0	13,6	4,0	10,7	8,4	0,7	100
Lise (%)	23,4	27,8	13,9	6,1	5,1	12,5	10,5	0,7	100
Üniversite (%)	11,4	33,3	15,7	5,1	2,7	19,6	11,4	0,8	100
Toplam (%)	22,2	27,2	13,5	9,2	4,0	13,5	9,8	0,7	100

Ankete katılan deneklerin %27.2'si seçimlerde CHP'ye oyunu vereceğini söylüyor. AKP'ye oy vereceğini söyleyenlerin oranı %22.2; MHP'ye oy vereceğini belirtenlerin oranı %13.5; DTP'ye oy vereceğini belirtenlerin oranı da %9.2'dir. Bunların yanında hiçbir partiye oy vermeyeceğini söyleyenlerin oranı %13.5 ve ankette tercihler arasında sayılan partilerin dışındakileri tercih edeceklerini belirtenlerin oranı da %9.8'dir. Ankete katılanların %4'ü de oyunu Genç Parti'ye vereceğini belirtiyor.

Ankete katılanların eğitim düzeylerine göre parti tercihlerine baktığımızda, CHP, en çok oyunu %33.3 oranıyla üniversite mezunlarından almaktadır. Lise mezunları içinde CHP'yi tercih edenlerin oranı %27.8 ile ortalamaya yakınken, ilköğretim ve altı eğitim düzeyine sahip bireylerde ise CHP'yi tercih etme oranı %23.3'e kadar düşmektedir. Bu durumda CHP'nin daha çok eğitim düzeyi yüksek olan bireyler tarafından tercih edildiğini ve bu durumun Türkiye genelindeki CHP'nin oy dağılımını yansıttığını söyleyebiliriz.

Yine aynı şekilde, eğitim düzeyi yükseldikçe oy oranı da artan bir diğer parti de MHP olmaktadır. Bu parti, ilköğretim ve altı eğitim düzeyinde olanların

%12'sinden oy alırken, lise mezunlarının %13.9'undan, üniversite mezunlarının ise, %15.7 oranından oy almaktadır.

Ankete katılanların %22.2'sinin desteğini alan AKP, en çok oyunu ilköğretim ve altı eğitim düzeyine sahip bireylerden almaktadır. İlköğretim ve altı eğitim düzeyindeki bireylerden AKP'yi tercih edeceğini söyleyenlerin oranı %27.5 iken, bu oran lise mezunlarında %23.3'e ve üniversite mezunlarında da %11.4'e düşmektedir. Özellikle üniversite mezunları içinde AKP'ye oy vereceğini söyleyenlerin oranı çok büyük oranda düşmektedir.

SONUÇ

Çağdaş ülkelerde, bireylerin toplum üyeliğine hazırlanmasını sağlayan etkenlerin başında eğitim gelir. Eğitim, bireyleri toplumsal yaşama hazırlar, topluma adapte etmeye çalışır. Bu anlamda eğitim, aynı zamanda bireyleri siyasal yaşam konusunda da bilgi sahibi yaparak, onları siyasal yapıya eklemlemeye çalışır. Bireyleri siyasal yapıya uyumlaştırmaya çalışan eğitim, bunu yaparken, siyasal tercihlerini belirlemeleri konusunda da onlara yardımcı olur. Eğitim düzeyi yükselen bireyler, zamanla siyasal tercihlerinde değişikliğe giderler. Mersin'de yapılmış olan bu çalışmanın amacı da bireylerin siyasal tercihlerinde eğitimin etkisini ortaya koymaktır. Bir başka deyişle bireylerin eğitim düzeyleri yükseldikçe siyasal tercihlerinde değişiklik olup olmadığını, eğer değişiklik oluyorsa bu değişimin daha çok hangi yönde olduğunu ortaya koymaktır. Mersin ili özelinde yapılan bu çalışmada eğitimin siyasal tercihleri büyük oranda etkilediği, özellikle eğitim düzeyi düşük olan bireylerle, göreceli olarak eğitim düzeyi yüksek olan kişiler arasında siyasal tercihler konusunda büyük farklılıkların olduğu görülmüştür. Örneğin; ilköğretim ve altı eğitim düzeyinde olan bireylerin önemli bir kısmı oyunu AKP'de yoğunlaştırırken; Üniversite mezunları da daha çok CHP'yi desteklemektedirler. Yine MHP de en çok oyunu üniversite mezunlarından almaktadır. Gnele seçimlerde de benzer tabloyu görmekteyiz. MHP oylarının önemli bir bölümünü İzmir, Mersin gibi görece eğitim düzeyi yüksek kentlerden almaktadır. Aslında Mersin'deki bu yapı bütün Türkiye'deki genel yapıya çok büyük benzerlik göstermektedir.

KAYNAKÇA

- ALKAN, Turan ve Doğu ERGİL(1984), *Siyaset Psikolojisi*, Turan Kitabevi, Ankara.
- ÇAM, Esat. (1998), *Siyaset Bilimine Giriş*, Der Yayınları, İstanbul.
- ÇAHA, Ömer, Metin TOPRAK ve İbrahim DALMIŞ (1996), "Siyasal Parti Üyelerinde Siyasal Katılım Düzeyi: Kırıkkale Örneği", *Yeni Türkiye Dergisi*, sayı.9; 205-247.
- ÇUKURÇAYIR, M.Akif. (2000), *Siyasal Katılma ve Demokrasi*, Yargı Yayınları, Ankara.
- DAHL,A.Robert (1969),*Modern Political Analysis*, Prentice Hall.Inc., New Jersey.
- ERGUN,Doğan (2006), *100 Soruda Sosyoloji El Kitabı*, İmge Yayınları, Ankara.
- ERGUN,Mustafa(2008), "Eğitim Sosyolojisi", (www.bekirhoca.com), (14.02.2008)

- GÜLMEN, Yüksel (1979), *Türk Seçmen Davranışı (1960-1970)*, İst. Üniv. İkt. Fak. Yay., İstanbul.
- GÜMÜŞ, Burak (2006), *Eğitim Düzeyinin Seçmen Davranışındaki Rolü ve Antalya Örnek Olayı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Antalya.
- KALAYCIOĞLU, Ersin (1983), *Karşılaştırmalı Siyasal Katılım: Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme*, İstanbul Üniv. SBF Yayınları, İstanbul.
- KAPANİ, Munci (1996), *Politika Bilimine Giriş*, Bilgi Yayınları, Ankara.
- KIŞLALI, Ahmet Taner (1995), *Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*, İmge Yayınları, Ankara.
- KIŞLALI, Ahmet Taner (1996), *Siyaset Bilimi*, İmge Yayınları, Ankara.
- LIPSET, Seymour (1963), *Political Man*, Anchor Book, Newyork.
- MANZA, Jeff; MICHAEL Hout ve CLEM Brooks, (1995), "Class Voting in Capitalist Democracies Since World War II", *Annual Review Social*, ss.137-162
- MİLBARTH, Lester. W. (1965), *Political Participation*, Chicago.
- MİLLER, Arthur. H. (1974), "Political Issues and Trust in Government: 1964-1970", *American Political Science Review*; 951-972.
- NARLI, Nilüfer ve Narlı YAŞAR, (1999), "Türkiye'de Hemşehri Derneklerinin Siyasete Katılması ve Demokratikleşme Sürecine Etkileri: Bursa Örneği", *Yeni Türkiye Dergisi*, sayı 29; 176-184
- ÖZ, Esat (1992), *Tek Parti Yönetimi ve Siyasal Katılım*, Gündoğan Yayınları, Ankara.
- ÖZBUDUN, Ergun (1975), *Türkiye'de Sosyal Değişme ve Siyasal Katılma*, A.Ü. Hukuk Fak. Yay., Ankara.
- ÖZBUDUN, Ergun (1976), *Social Change and Political Participation in Turkey*, Princeton University Press, Princeton and New Jersey; 4-13
- ÖZTEKİN, Ali (2007), *Siyaset Bilimine Giriş*, Siyasal Yayınları, Ankara.
- SARIBAY, Ali Yaşar (1994), *Siyasal Sosyoloji*, Der Yayınları, İstanbul.
- SEZEN, Saim (1994), *Seçim ve Demokrasi*, Gündoğan Yayınları, Ankara.
- SİTEMBÖLÜKBAŞI, Şaban (2001), *Parti Seçmenlerinin Siyasal Yönelimlerine Etki Eden Sosyo-Ekonomik Faktörler: Isparta Örnek Olay Araştırması*, Nobel Yayınları, Ankara.
- TATAR, Taner (1997), *Siyasal Sosyoloji*, Turan Yayınları, İstanbul.
- TEKELİ, Şirin (1983), *Kadınlar ve Siyasal Toplumsal Hayat*, Birikim Yayınları, İstanbul.
- TURAN, İlter (1986), *Siyasal Sistem ve Siyasal Davranış*, Der Yayınları, İstanbul.
- TÜSES (2003), *Türkiye'de Siyasi Partilerin Yandaş/Seçmen Profili*, TÜSES Yayınları, İstanbul.
- YEŞİLORMAN, Mehtap (2006), "Siyasal Sosyalleşme Sürecinde Sosyo-Ekonomik Faktörlerin Rolü", *Bilgi Dergisi*, sayı 1; 1-46
- YÜCEKÖK, A. Nedim (1987), *Siyasetin Toplumsal Tabanı*, A.Ü SBF Yayınları, Ankara.
- YÜCEKÖK, A. Nedim (1997), *Dinin Siyasallaşması*, Afa Yayınları, İstanbul.